

O'QUV MOTIVATSIYASI VA UNI TA'LIM JARAYONIDA BOSHQARISH

*Shukurov Xursan Gadoyevich
Norova Intizor Haqberdiyevna
matematika fani o'qituvchilari,
BuxDTU akademik litseyi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim jarayonida o'quv motivatsiyasining ahamiyatini va uni boshqarish muammolarini o'rganishga bag'ishlangan. O'quv motivatsiyasi o'quvchilarning bilim olishdagi faoliyatini oshirish, ularning muvaffaqiyatlarini ta'minlash va ta'lim sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, o'quv motivatsiyasining ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati, shaxsiy va ijtimoiy omillar ta'siri tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: o'quv motivatsiyasi, ta'lim jarayoni, boshqarish, samaradorlik.

Ta'lim jarayonida o'quv motivatsiyasi muhim ahamiyatga ega bo'lib, bu o'quvchilarning o'qish jarayonida faol ishtirok etishlarini ta'minlaydi. O'quv motivatsiyasi o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan ishtiyoqi, qiziqishi va maqsadlariga erishish istagi bilan bog'liqdir. Ushbu mavzu bugungi kunda ta'lim tizimida dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. O'quvchilarning motivatsiyasini oshirish orqali ta'lim samaradorligini yaxshilash mumkin. Maqolaning maqsadi o'quv motivatsiyasini o'rganish, uni boshqarish usullarini tahlil qilish va ta'lim jarayonida motivatsiyani oshirish uchun samarali strategiyalarni taklif qilishdir. Shuningdek, o'quv motivatsiyasini boshqarishdagi muammolar va ularni hal etish yo'llari ko'rib chiqiladi.

O'quv motivatsiyasining nazariy asoslari. O'quv motivatsiyasi nazariy jihatdan bir qancha psixologik va pedagogik tamoyillarga asoslanadi. O'quvchilarning motivatsiyasini tushunish uchun ularning ehtiyojlari, maqsadlari va his-tuyg'ularini tahlil qilish zarur. Maslowning ehtiyojlar piramidasi ta'lim jarayonida o'quvchilarning motivatsiyasini tushunishda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarning asosiy ehtiyojlari qondirilganda, ularning motivatsiyasi oshadi va bu ta'lim samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Motivatsiya jarayoni shaxsiy va ijtimoiy omillar bilan chambarchas bog'liqdir. O'quvchilarning ijtimoiy muhitdagi o'rni, o'qituvchilar bilan munosabatlari va o'zaro aloqalar motivatsiyani shakllantiradi. Shuningdek, o'quvchilarning o'zligini anglash va o'ziga bo'lgan ishonch ham muhim omillardandir. Bularning barchasi o'quv motivatsiyasini oshirishda e'tiborga olinishi lozim.

O'quv motivatsiyasini boshqarish usullari. O'quv motivatsiyasini boshqarish uchun bir qator samarali usullar va strategiyalar mavjud. Birinchidan, o'quvchilarga o'z maqsadlarini belgilashda yordam berish muhimdir. O'quvchilar o'z maqsadlariga

erishish uchun motivatsiya kerak. O'qituvchilar o'quvchilarning qiziqishlarini hisobga olib, darslarni qiziqarli va interaktiv tarzda o'tkazishlari lozim. Ikkinchidan, o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini tan olish va rag'batlantirish motivatsiyani oshirishda samarali vosita hisoblanadi. O'quvchilar o'z muvaffaqiyatlarini his qilganlarida, ularda o'z-o'zini rivojlantirish istagi paydo bo'ladi. Uchinchi usul sifatida, ijtimoiy muhitni yaxshilash va jamoaviy ishlarni rag'batlantirish o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishda muhimdir. O'quvchilar o'rtasidagi hamkorlik va o'zaro yordam motivatsiya darajasini oshiradi. Shuningdek, ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash motivatsiyani oshirishi mumkin. O'quvchilarga interaktiv ta'lim platformalari va resurslaridan foydalanishga imkon berish, ularning qiziqishini oshiradi va o'qishga bo'lgan qiziqishlarini kuchaytiradi.

Xulosa: O'quv motivatsiyasi ta'lim jarayonida muhim omil bo'lib, o'quvchilarning bilim olishdagi faoliyatini, ularning muvaffaqiyatlarini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. O'quv motivatsiyasini oshirishning samarali usullari va strategiyalari tahlil qilindi. O'quvchilarning motivatsiyasini boshqarish orqali ta'lim samaradorligini yaxshilash mumkin. Ta'lim jarayonida motivatsiyani oshirish uchun o'quvchilarni rag'batlantirish, ularning ehtiyojlarini qondirish va ijtimoiy muhitni yaxshilash zarur. Kelajakda o'quv motivatsiyasini yanada chuqurroq o'rganish va yangi usullarni ishlab chiqish ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Maslow, A. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row, 370 p.
2. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and SelfDetermination in Human Behavior*. New York: Plenum, 440 p.
3. Schunk, D. H. (2012). *Learning Theories: An Educational Perspective*. Boston: Pearson, 520 p.
4. Wigfield, A., & Eccles, J. S. (2000). Expectancy-Value Theory. In *Handbook of Self-Regulation*, 68–85 p.